

ZINEMA • Sylvio Back-en lan berria

‘Lost Zweig’ izena du Sylvio Back Brasilgo zinemagilearen azken lanak. Austriako Zweig idazlearen heriotzak zeresan handia sortu zuen bere garaian, berak eta bere emazteak haien buruaz beste egin zutelako. Sylvio Backek bere filmean jaso du.

Ane Sarasketa

Ondo kostata bukatutako filma da *Lost Zweig*. Hala dio bere zuzendari Sylvio Backek. Izan ere, aurrekontua ohikoa baino handiagoa izan da egilearentzat, eta iazko urtean grabatu, eta iragan maiatzean estreinatu dute lana. Alberto Dine idazlearen *Heriotza paradisuan* liburuan oinarritutako lana da hori, eta Zweig Austriako idazlearen azken egunak kontatzen ditu. Izan ere, 1942. urtean, Brasilgo aratusteak iragan berri zirela, bere buruaz beste egin zuten Stefan Zweigek eta bere emazte Charlotte Altmann *Lotte*-k. Garai hartan gizon ezaguna zen Austriako idazlea Brasilen; izan ere, *Brasil, etorkizunaren herria* liburu arrakastatsua argitaratu berria zuen, eta agurrez eta ohorez jaso zuten brasildarrek bertaratu zenean, Hitlerren agintetik ihesi —Europar zehar ihesean ibili ostean heldu zen Brasilera—. Baina, filmak idazlea Brasilera heldu eta bertan izan zuen bizimodua jasotzen du batik bat. Izan ere, Brasilgo bizimoduak txunditurik igaro zituen lehen uneak Zweigek; gerora, berriz, tristetu egin zen. Gertaera horiek guztiak jaso ditu Sylvio Backek bere filmean.

«Girote lan handia egin dugu filmean. Baita Stefan Zweig interpretatuko duen aktorearekin ere. Ingeleseztatik portugeseztik hitz egiteko moduak; aktorearen keinuak; aratusteak bizitzeko modua; xehetasun guztiak. Azken batean, nire filmak zera jaso nahi du: Zweigek Brasilen izan zuen bizimodua, benetakoa», esan du. Orain artean idatzitako bibliografia guztiek ez dute halako atalik jasotzen: «Galduta dago egilearen azken urtean zehaztasuna, nolakoak izan ziren kontatzen duen dokumenturik aipatzen dago. Hor dago filmaren originaltasuna».

Iragan maiatzean aurkeztu zuten filma Brasilen, eta 35 milioi dolarreko aurrekontua izan du —bere au-

Stefan Zweig idazle austriarraren heriotzaren gaineko filma estreinatu du Backek

edo Gestapo poliziak erail zuen —hipotesi eta zurrumurru bat baino gehiago sortu da beti austriarraren heriotzaren inguruan—.

Rudiger Vogler aktoreak beteko du Zweigen papera filmean —Win Wenders zinemagilearen aktore kuttunenetakoa da Vogler—, eta O’Neill gidogile irlandarraren laguntza izan du Backek filma idazteko orduan.

Sylvio Backek 64 urte ditu jada, eta 36 film baino gehiago egin ditu zinemagile bezala; haietako lan batzuk oso ezagunak dira: *A Guerra dos Pelados*, *Aleluia*, *Gretchen*, *Revolucion de 30*, *Republica Guarani*, *guerra do Brasil*, *Radio Auri-verde*, *Yndio do Brasil*, *Poeta do desterro*, besteak beste. Idazle lanak ere eginak ditu Backek, hamazazpi liburu kaleratu ditu; hala nola, saiakerak, kritikak eta poesia liburuak.

Azken egunak

Literaturaren literatura

reko filmak, *Cruz e Sousa o poeta do desterro*, balio izan zuenaren bikoiztza balio izan du honek—. Zuzendariaren esanetan, filmarentzako ekoizlea aurkitzea ez da gauza erraza izan. «Erantzun bereziak entzun nituen. ‘Baina nola? Bere buruaz beste egiten duen judutar bati buruzko istorioa?’, erantzun zidaten behin. Aurrekontua eta laguntza lortzea zaila izan zen hasieran», esan du, baina egin zuten azkenean.

Hipotesiak eta zurrumurruak

Filmak, idazlearen azken egunak kontatzeaz gain, bere heriotzaren inguruan sortutako susmo eta zalantzak ere azaleratu nahi izan ditu; alegia, Zweigek bere burua hil zuen

Zweigen liburuak 50 hizkuntzataratara itzuli dituzte, gutxienez. Baita euskarara ere. Xabier Mendiguren Bereziartu idazleak *Xake* eleberria itzuli zuen (Alberdania, 1999). «Berak bere bizitzan esperimentatutako giro baten kontakizuna da *Xake*. Arazoak, gaiak, sentimenduak oso sakon bizitzeko gaitasuna zuen, eta horri forma literario egoki bat emateko ahalmena erakutsi zuen. Bere bizitzan antzeko zerbait gertatu zitzaion, baina nobelan egoera latzak gainditu zituen, bere eguneroko bizitzan, ordea, ez», esan du. Bere burua hil zuen, eta, akaso horregatik eta bere ihesaldi etengabeagatik literatura egile baten inguruan ere literatura sortu da.

• BEGI ERTZETIK

3

Betidanik pentsatu izan dut denbora eta distantzia direla gure bizialdia ulertzeko gakoa, are gehiago, denborak bakarrik ere azal litzake gure unibertso pertsonal zein kolektiboan gertatzen diren gatazkak oro. Zeren denboraren baitan distantzia bera ere badago, urrun edo hurbil denborari arrotz ez zaizkion kontzeptuak baitira. Gainontzeko dimentsioak honen lege oinarritzakoaren menpean daude, alegia, bertatik eratortzen dira, edo denborak ematen die benetako izatea.

Ez dakit azaltzeko gauza naizen. Baina begira zer gertatu zitzaidan

Txuma Murugarren
MUSIKARIA

Baldosak

aurreko gauean. Lagun talde bat bildu ginen larunbatean eta zerbait hartzera joan ginen. Haien artean nik ezagutzen ez nuen neska bat. Interesagarria iruditu zitzaidan, eta halako edertasun klasiko eta serenoa zeukan. Elkarri begiratu genion sarri, noiz ekarrekin mintzatuko zain edo. Azkenean aurkitu genuen uena, eta hizketan hasi ginen. Nik gustura zegoela uste nuen. Lepoa egingo nuke. Edo litekeena da nire arkamuietan galdu samar egotea. Taberna bateraino ailegatu ginen. Azken taberna. Portu txiki batean. Eta taberna hartako lurrak eman zidan hizpidea. Baldosek, bata bestearen atzean, bide luzeak sortzen zituzten taberna hartan. Denbora eta distantziak berriro, eta horien desitxuraketa lana. Amaierako baldosak txikiagoak ageri ziren, gainontzekoen neurri bera zuten arren. Denbora tarte bat bazegoen azkeneko baldosaraino ailegatzeko, distantzia tarte bat ere bai. Biek txikitzen zuten baldosa horren neurria. Gure bizitzaren irudikazioa izan zitekeen. Amaierako baldosa hura noizbait intentsitate guztiz bizi dugun egoera izan zitekeen. Denbora eta distantzien esku itxuraldatu eta indargetu dena. Hau guztia azaldu nahi nion nire ondoan zegoen neska horri. O, izugarria benetan —esan zidan, goizeko ordu txikiak zireneko gau hartan— bai, izugarria.

Gorabehera horrekin jarraitu nuen, interesatuta zegoela uste bainuen. Edatekoa bukatu zitzaigun eta berak eskatu zuen: bi garagardo. Barran zegoela mutil batek agurtu zuen. Hizketan hasi ziren, barrez, atsegin. Zerbeza ekarri zidan, eta «egon une batez» esanez bestearengana joan zen. Amaierako baldosa hura zegoen leku berberara joan ziren. Hantxe eseri ziren, hantxe betiko, nire oroimenaren baldosa txikitu hartan. Geroztik berriro ere ez dudala ikusi esan behar nuen, eta hor dirauela, baldosa horren gainean eserita, bere dimentsioak oro denborak itxuraldatuta. Baina hona nentorrela berarekin egin dut topo etxe honetako sarreran. Eta ba al dakizue? Denborak erabat itxuraldatuta zegoen. Gau hortako neskak, hango baldosa horretan jarraituko du betiko.